

Numerul 39. Oradea-mare 29 septembrie (11 octombrie) 1896. Anul XXXII.

Ese duminică. Abonament pe an 10 fl., pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl., pe trei luni 2 fl. 70 cr. Pentru România pe an 25 lei.

Florian Porcius.

La 16 și 17 august an. c. s'a serbat în Rodna-veche jubileul de 80 de ani al dlui Florian Porcius, unul din fruntașii de pe la Năsăud, care și ca om de știință are un nume cunoscut și e membru al Academiei Române.

Din incidentul acesta, venim și noi a-i aduce tributul stimei, presintându-i pe pagina acésta portretul, pe care îl însoțim cu următoarele date biografice.

Florian Porcius s'a născut la 16 august 1816 în opidul Rodna-veche din părinți grănițeri. A început a studia în școlile primare grănițerești din Năsăud, făcând gimnaziul la Blaș și filosofia în Cluș.

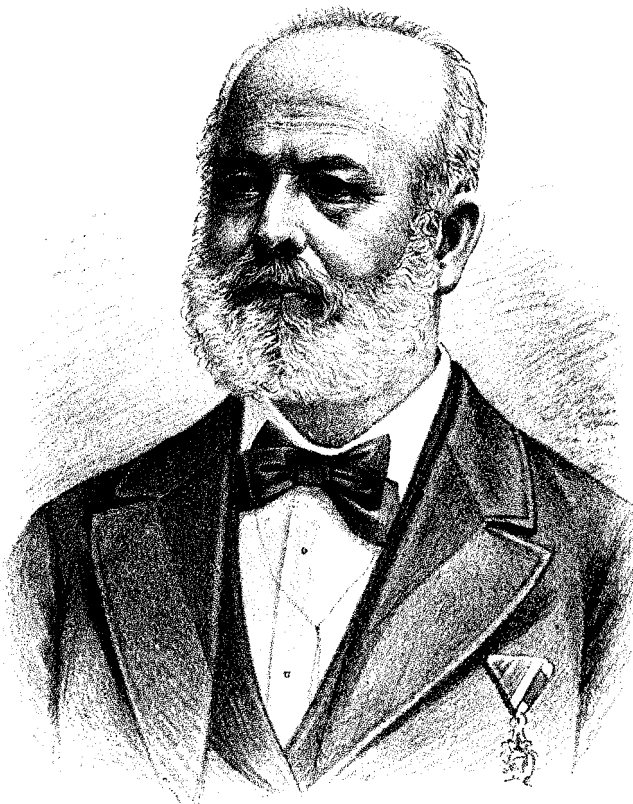
Terminându-și studiile, s'a făcut învățător în comuna sa natală, apoi s'a dus în aceeaș calitate la școala germană de trei clase din Zagra, iar de acolo la școala capitală din Năsăud, sediul regimentului II de graniță. De aici a fost trimis la pedagogiul din Viena, spre a face studii pedagogice mai nalte. Aici, la 1845 și 'n anul următor, înscris și la universitate ca ascultător extraordinar, a studiat și botanica, ceea ce mai târziu i-a devenit studiul

de predilecțiune și l-a înălțat în rândul învățaților români.

Intors la Năsăud ș-a reluat locul la școala de acolo, unde a funcționat până la izbucnirea revoluțiunii, urmând și cu studiile botanice și colectându-și un herbariu prețuit. Durere, furia revoluțiunii n'a lăsat necălcătă nici casa lui, devastându-i biblioteca și herbariul; ba însuș el a fost prins și dus prinsonier la Cluș, de unde a scăpat ca prin minune.

Stingându-se focul revoluțiunii, a intrat în serviciul public, ocupând mai multe posturi civile în Reteag, Selište și în Rodna-veche. La introducerea erei constituționale, a fost ales pretor asemenea acolo, de unde a trecut la judecătorie, ca asesor la tribunalul din Năsăud; mai apoi, la 1867, a fost ales vice-căpitan al districtului Năsăud. Desființându-se districtul acesta românesc și formându-se comitatul Bistrița-Năsăud, la 1876 a fost ales președinte al scaunului orfanal, cu sediul în Bistrița, dar în anul următor s'a retras în pensie și de atunci trăiește la Rodna-veche, ocupându-se în deosebi de studiile sale botanice.

Mai bine de o jumătate de veac în serviciul națiunii sale, octogenarul jubilar

FLORIAN PORCIUS.

are la activul seu un trecut de muncă neobosită. Studiându-i viața, îl vedem totdeauna și pretutindene unde îl reclamau interesele naționale și culturale. În deosebi a dezvoltat multă activitate în interesul revindicării drepturilor grănițerești. În cauza acésta, a compus și prezentat mai multe memorii și a făcut călătorii la Viena și la Budapesta, stăruind acolo cu lunile ca bărbat de încredere. Asemenea a lucrat mult pentru regularea averilor grănițerești din cari se susțin institutele de învățământ de la Năséud și din alte câteva comune, compunând cu multă competență și istoricul acelor fonduri, precum și cartea fundamentală.

Ceea ce privește activitatea sa științifică, ea datează încă din anii în cari și-a completat studiile la Viena, căci încă de atunci a început a se ocupa de botanică, pe care apoi în cursul deceniilor a continuat-o cu stăruință multă. A făcut excursiuni prin toate părțile Transilvaniei, cutrierând în deosebi munții și văile de pe la Năséud și studiând flora de pe acolo, ceea ce i-a atras interesarea și cunoștința celor mai renumiți botaniști din patrie, dintre cari amintim pe Haynald, Janka și Czech, precum și a altora din străinătate, întreținând în acelaș timp o corespondență cu cele mai de frunte institute botanice din totă lumea cultă. Colecționând un herbar foarte bogat și prețios, a intrat în relații de schimb cu toți botaniștii și publicând lucrări de pe terenul acesta, și-a făcut un nume cunoscut în toate cercurile științifice.

Explorările sale botanice, descoperind plante încă necunoscute, botanicii le-au numit după numele seu. Astfel este: „Draba carinthiaca var. Porciusii” determinată de botanicul Dionis Stur în Viena la 1861; „Festuca Porcii” determinată de Eduard Hackel la Berlin și Kassel în 1882; „Hieracium Porcii” determinată de C. Naegeli și A. Peter, la München, în 1885; „Thymus Porcii” determinată de dr. Borbás, în Budapesta, la 1890.

Meritele sale au fost recunoscute și din înălțimea tronului. La 1870 Maj. Sa i-a oferit ordul coronei de fer cl. III cu titlul de cavalier.

Iar cea mai înaltă distincțiune științifică i-a dat-o Academia Română, care în 1882 l-a ales membru al ei.

Lucrările sale literare de frunte sânt: „Flora phanerogama din fostul district al Năséudului” premiată și publicată de Asociațiunea transilvană la 1881 și „Diagnosa plantelor vasculare” publicată în Analele Academiei Române la 1892.

Deie cerul ca urările cari s'au adresat distinsului octogenar, îmbătrânit cu onóre în munca neobosită pentru deșteptarea națională-culturală, să se îndeplinească și să-l vedem încă mulți ani deplin sănătos, bucurându-se de stima ce-l impresoră!

Femeia este inima bărbatului.

Femeia innalță pe om, femeia îl coboră.

Femeile sânt ca și copiii: Le distragem cu jucării, le adormim cu laude și le seducem cu promisiuni.

*

În amor, lacrimile fac mai mult ca discursurile cele mai elocvente. Prin lacrimi vei muia o inimă de piatră. Silește-te dar ca amanta să te vedă plângând

*

Pe cei cari îi iubești nu-i uiți nici odată; inima n'are distrației.

La schit.

*La schit sună toca de sêră,
Și glasuri de tocă-i respund;
Adôrme îvzorul pe prund
Și apa la móră.*

*Ca 'n flăcări ard vêrfuri de brad,
Ard nourii roși în apus;
Dar umbre se urcă mai sus,
Mai negre recad.*

*Și liniștea serei s'așterne,
Albaștri par munții în zare —
Se 'nalță craiu nou, ca din mare,
Din valuri eterne.*

*Se 'nalță, pădurilor dând
Mister, reverie, și pace:
Din ramuri incet se desface,
Plutește visând.*

*Remân brații negri în rënduri,
Cu brațele 'ntinse remân,
Pe-o lume de visuri stăpân
El cade pe gânduri.*

*Și noi rătăcim pe îvzor,
Ne duce cu ochii în lună,
Arđend de-o iubire nebună,
Sêlbatec amor.*

*Noi dăm înțeles tinereței
Și inima noastră ascunde
Bătăile calde, profunde,
Eterne-ale vieții.*

*Noi farmec dăm lunei și pôte
De focu-ne lumea e arsă:
Amorul-maestru revêrsă
Frumosul în tôte.*

*Și el, dătătorul de chin,
Pêtruns e în liniștea serii
De tôte adâncimile mării,
De cerul senin.*

ARTUR STAVRI.

Un student (scriind unui coleg al seu):
— Te rog, dragă, împrumută-mi jacheta ta cea nouă pentru desêră!

Colegul seu îi respunse: Bucuros, dar trimite-mi ghetetele tale, pentru ca să-ți pot aduce jacheta.

— Ce deosebire este între munca săracului și munca bogatului? întrebă órecine pe órecare.

— Săracul muncește ca să aibă ce mânca, pe când bogatul muncește ca să aibă poftă de mâncare.

— De unde deduci că femeile nu merg în cer?

— Din cuvintele evangelistului Ion care dice: „Eră o tăcere în cer care a ținut o jumătate de cias”.

N e a g a.

Hai, hai! — resună îngrozitor, adânc, sub pământ, prin intunecimea bolții nemăsurat de înaltă.

În sus porniau fără șgomot coșuri cu bolovanii de sare printr'o gaură pe unde, departe ca o stea, lucia roșiatic lumina țilei, și se coborâ printr'o altă gaură în jos alt coș gol care cădea pe sarea cenușie cu un șgomot înăbușit.

Ómenii cu cămași de pânză cenușie, cu brouri și pantaloni de piele, cu opinci cu curele, stăteau grămadă și strigau melancolicul „hai, hai!” când isprăviau de încărcat câte un coș. Când se mișcau, se aușiau zângănituri de fiare, căci în giurul picioarelor lor, mai jos de genuchi, aveau cercuri de fier de care erau legate lanțurile care nu-i lăsă să umble în voie.

Mai încolo stăteau la rënd alți ómeni cu ciocane în mâni și loviau măsurat bolovanii de sare care se prăvăliau urlând.

Pe urmă băgau pene în bolovanii căduți și doi ori trei enși dădau cu câte o piatră rotundă mare de tot în pene până îl spărgea, și fiecare lovitură resună ca tunetul prin bolta cea mare. Dinaintea fiecărui om se află jos pe pământ o lampă mică de tinichea plină cu seu în care un fitil mic lumină numai locul unde trebuia să cadă ciocanul, și respândia o lumină tremurătoare peste obrazele galbene, întunecate ale ómenilor.

În cap aveau căciuli, dar pěrul nu falfăia până peste umeri, cum îl au de obicei țeranii români, ci erau rași. Acestea sânt ocele României în care sânt trimeși toți criminalii cei mari, care în alte țeri sânt decapitați seu spânduțați.

În timpul, despre care istorisesc, oenașii nu vedeau nici odată lumina țilei; dormiau acolo unde lucăca, pe sare, până cu murmur. Multe dintre galeriile lungi, înalte numai cât un om, duc în afară și de la capetul lor se vede înăuntru ca în infernul lui Dante. Fără să vrei trebuie să strigi: „Lasciate ogni speranza voi ch'entrate”, (voi cari intrați aci, nu mai nădăjduiți.) Și cu toată dreptatea, căci desnădăjduiți umblă criminalii galbeni la față, furișându-se încóce și încolo și își târesc lanțurile.

Într'o ți un om bătrân sta cam la o parte rădemat de ciocan și se odihniă. Își aruncase pe umeri mantaua de lână cenușie și se uită țintă în jos la lumina mică, pécătósă, de la picioarele lui, care tremură ca o vieță care se stinge. Pe dinaintea lui treceau ómeni cari purtau tot astfel de lumini mici pe cap și îi spuneau ceva ce el părea că nu aude. Fața lui, barba, mantaua, cămașa, toate păreau a se fi făcut galbene cenușii ca sarea. Oftă. De odată se făcú o mișcare în galerie, lumini se iviau și pieriau și în zare se inclină o figură frumósă de tiněr, care înțeleni când dădu cu ochii de nóptea ce i se înlindea sub picioare și d'asupra capului. Tinerul eră însoțit de doi soldați. Dinaintea celeialalte galerii el făcú o încercare desnădăjduită de a se asvērli jos, dar îl prinseră și-l împedicară.

Multe priviri din adâncime se îndreptară cătră el și multora li se ivi în minte ciasul, când se coboriseră și ei pentru întēia óră pe acelaș drum, pe care așă de greu îl mai faci înapoi. În sfērșit tinerul intră în bolta cea mare, își plimbă căutătura desnădăjduită de giur împrejur și se aruncă la pământ, nu departe de bătrânul, care sta nemișcat și se uită cum se svērcolia tinerul de nebuneșce.

— Nu pot, strigă el, nu pot trăi aci fără lumină! În vizuina asta de omoritori m'au aruncat pe mine? În nóptea vecinică? Nu pot!

Întinse mânil în giurul seu, pe urmă se ridică în sus și trase de lanțul cu care îi erau legate picioarele.

— Încătușat ca o fiară sēlbatecă în nópte și întuneric! dați-mi drumul! strigă el. Lăsați-me să es, nu pot trăi aici!

Atunci vedú pe bătrânul care sta lângă el și se uită în tăcere, cu milă, rădemat de ciocan.

— Ah! strigă, și se aruncă în genunchi, fle-ți milă de mine! Ia ciocanul și dă-mi una în cap de me omóră!

— Nu mi-e îngăduit să te omor, țise bătrânul posomorit.

— Dar eu vreau să mor!

Tinerul se ridică și vru să se dea cu capul de un stâlp de sare, dar bătrânul îl ținu.

— Dar nu ești pe veci aici, țise unul.

Tinerul rîse ca un nebun.

— Cinci-spredece ani, sânt ca și vecia!

— Eu sânt osândit opt-spredece.

— Eu doue-deci și patru.

— Eu sânt osândit pe vieță.

Tinerul se uită sēlbatic și speriat.

— Cine șcie ce ați fi făcut! țise el în sfērșit.

Dar eu nu sânt om reu, eu am apērat nevinováția!

Unul rîse.

— A! va să țică dragostea te-a adus aici? ... Am cam bănuít eu, cum te-am vedut.

— Drăguța ți-ai omorít-o, ori pe álalalt? întrebă unul cu familiaritate.

Tinerul se dete înapoi.

— N'am să ve dau socotélă voue!

Atunci bătrânul îi puse mâna pe umăr:

— Sânt aici de șaispredece ani și n'am fost nicu eu om reu, nici necinstit și de ce am făcut, respund și astăzi înaintea lui Dumnezeu și a ómenilor!

— Ce ai făcut?

— Eram la stăpân aspru și reu și avusem multă răbdare cu densul, cu toate că ne făcea să ne blătēmăm vieță într'una.

„Dar într'o ți se înrēi din cale afară. A pus de a biciuit pe sora-mea de față cu mine până ce a lăsat-o mórtă. N'am mai putut îndurá. Ne-am unit șase, șapte țerani, și am tras la sorți care să-l impușce, și sorțul a căduț pe mine. Se dusesse la oraș și eră să se întórcă printr'o pădure. Îl pândii de după un copac și-l culcai la pământ. A strigat numai: „Dómne sfinte!” Și m'am bucurat că am vedut că tot a simțit durerea morții! Și când furem înaintea judecării și ne spuse judecătorul că făptuitorul tot o să se afle odată, ești în față și țisei:

— Eu sânt omoritorul.

„Și pentru omor cu precugetare am venit acilea, pe vieță, după lege!

Tinerul se uită țintă în obrazul povestitorului; ai fi gândit că-i sórbe cuvintele. În giurul amēndorora se făcú un cerc de ómeni, luminat numai de lămpile cele mici, pe care le purtau pe cap doi dintr'ênșii și care le lăsă obrazul mai mult în întuneric. Vocea bătrânului resună monotonă, fără intonări, par că ce spunea nu-l mai atingea. Din adâncime urcă neincetat tristul: „Hai!” și printre toate se aușia șgomotul bolovanilor și al ciocanelor. Ici și colo pe zid, pe unde alunecă câte o licărire de lumină, strălucia umeđela. Tinerul

schimbă fețe-fețe, ceialalți erau galbeni ca niște umbre ale iadului.

— Nici eu, țise el în sfârșit — și oftă adânc — nici eu nu sînt vre-un ticălos. Eram la horă într-o duminică; noi flăcăii ne prinseserăm în horă și jucam și ne uitam cu căda ochiului la fetele care stăteau prin pregiur pe o pașșce, cu flori în păr, ca să vedem care se mai prinde în horă. Eu me uitam la una, Neaga.

— Neaga? întrebă bătrânul.

— Așa îi țice: și când me uitam eu la ea, ea vine și se aședă între mine și un flăcău din sat; ăla îi dă brânci incolo și îi țice:

— Cu fata ocașului nu joc eu!

Eu nu mai vedui cu ochii de mânie, îmi smulsei cuțitul de brâu și-l implântai în piept de-l omorîi. Nu vrusesem să-l omor, că me speriai și eu când îl vedui zăcînd nemișcat, și Neaga strigă:

— Dóme, ce-ai făcut? S'a isprăvit acum cu noi! Și plânse și se jeli și nu se mai mîngăia cu nici un preț. Șciea ea biet bine de ce... Căci se sfârșise!

— Sandule! țise ea, Sandule! Mie mi-a fost vorba să fiu nenorocită, la ce me mai iubiși?...

— A cui fată eră? întrebă bătrânul.

— Nu știu, că nu vorbiă nici odată de tatseu, eră la ocnă de mult și nu-i știu numele. O fi aici și el

— O fi, țise bătrânul încet. Și urmă: — Frumósă-i Neaga?

— Oh! strigă Sandu; — și ochii îi străluciră prin întuneric, — e așă de frumósă, încât se ține sórele după ea, ca să o vedă. Are niște ochi așă de mari și așă plini de jale, de par că ar fi ochi de căprióră când o atinge de mórte glonțul vênătorului; pîrul îi e ca penele corbilor, și buzele rumene ca mărgeanul, iar dinții albi ca laptele, și trupul așă de mlădios, încât par că ar fi trasă printr'un inel; și când umblă legănându-se așă nițel, par c'ar fi o împêrătésă, urcióru de pe capul ei, par c'ar fi o corónă, și când dă cuiva de beut, îi face apa bine ca cum îi face pămîntului roua dintei după uscăciune. Când ride trebuie să riđă cu ea, dar nu ride des și de acum nu o să mai riđă nici odată.

Flăcăul își șterșe cu máneca picăturile calde de lacrămi, care îi curgeau din ochi. Pe urmă bătú din picior de îi zăngăni lanțul. Atunci își aduse aminte unde eră, se uită la pieióre, și eră cât p'aci să-l do bóre iar desnădejdea, decă nu-l întrebă bătrânul:

— Multe ocări o fi îndurat biétă Neaga din pricina lui tată-seu?

— Mai bine să n'ai copii, când e să ajungi în ocnă, țise Sandu.

Și se uită țintă înainte-i, dus pe gânduri.

Atunci veni un păzitor, îi dete un ciocan, o lampă, și îi porunci, să mîrgă cu el la niște bolovani de sare unde mai erau o multime de necunoscuți cari se uitau la el cu nepăsare. Ridică ciocanul și începú să dea în sare ca ceialalți, când de odată se făcú lumină în ocnă. Sute și sute de luminări se aprinseră, căci eră vorba să vie Domnul cel nou al țerii. Se făcú o mișcare mare printre ocași, mișcare plină de așteptare, de nădejde, de frică, — pe care l-o iertă? căruia i-o da drumul?

Se vede că umbrele tot mai aveau sânge prin vine. În sfârșit intră Domnul, cu tinera și frumósă i Dómnă îmbrăcată cu manta lungă și cu vél alb. Vorbi cu ea încet căci tremurá ușor și se uită în giuru-i cu ochi speriați. Curînd ochii i se umplură de lacămi când îi

incongiurá tóte ființele cu fețele galbene și le cădură în genuchi cățiva, împreunându-și mánile cu gesturi mute, alții rugându-se tare să le dea iertare și libertate. Tremurá din tot trupul, dar dulcele-i zimbet trecú ca o salutare ceréscă, ca o suflare a libertății prin iad. Coborise întristată sutele de trepte.

— Și ómenii ăștia nu mai ies nici odată la lumină? întrebă.

Ea vedea colo numai niște ómeni nenorociți și se rugá încet de soțul ei să-i ierte. „Decă ar fi după tine, țise el zimbînd, atunci s'ar deschide tóte inchisorile, n'ar mai fi lanțuri... Decă n'ar mai fi nici criminali, bine ar fi, dar... ”

Visita domnéscă se isprăvise; repede se stinseră luminările, și oca se cufundă iarăș în nópte adâncă și desnădejde. Dar iată că intră un funcționar, chemă pe ocași în giurul seu și le spuse: unuia că pedépsa pe viétă i se schimbă în douedeci și cinci de ani, altuia de la douedeci și cinci de ani, i-o scăđuse la douedeci, altuia îi lăsase numai țece, altuia iar numai șapte, astfel că fiecărui i se făcú o părțică de mîngăiere. La patru ênși le cădură lanțurile de tot.

— Ion, Stan, Tănase, Vlad, voi sînteți iertați!

Tăcuti și serioși ascultară cei patru ênși cuvîntul de liberare.

Bătrânul de adineauri se duse la Sandu:

— M'a iertat, țise el. Me chiamă Vlad și me duc la Neaga, căci eu sînt tatăl ei!

— Dumneata ești tatăl ei! Atunci spune-i — spune-i... nu, nu-i mai spune că m'ai vedú! Póte că nu șcie unde sînt! Las-o să me uite, că eu am murit!

(Va urmá.)

CARMEN SYLVA.

Babaruga.

Credință populară, din Coroiu, în Bihor.)

Acésta este o datină ce o esercită numai copiii în timp de secetă. Credința poporului este: că bunul Dđeu ascultă glasul nevinovaților copii, cari cer plóie pe pămînt.

Pentru Babarugă, într'o ții de serbătóre, cam pe la resăritul sórelui, pornesc copiii la vale, unde îmbracă pe un individ, care e de regulă — o fată, — de unde își derivă și numirea — în mlădițe tinere, așă că nu se vede nimic de biéta Babarugă.

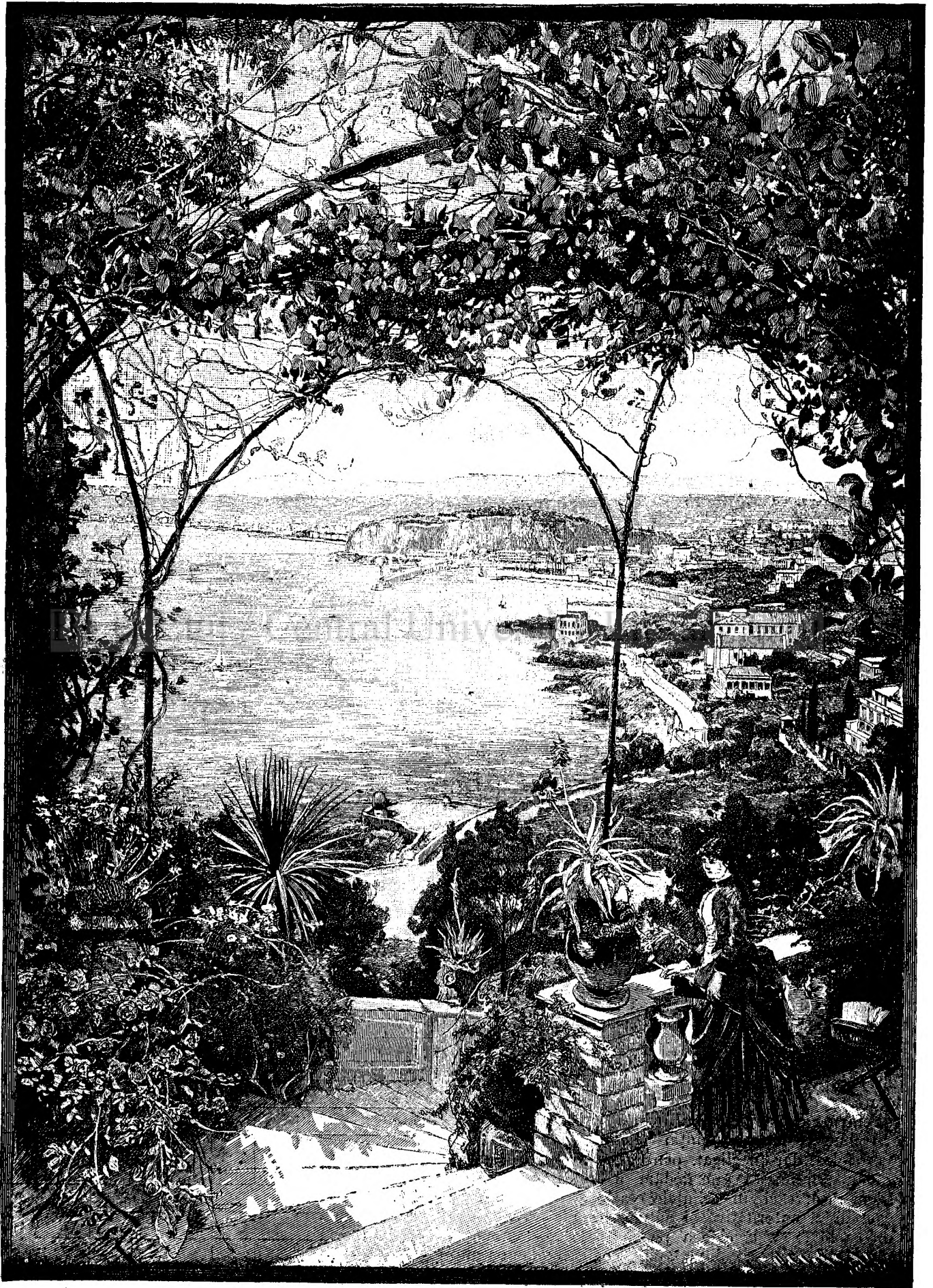
După ce au îmbrăcat-o cum se cuvine, pornesc cu Babaruga în frunte prin sat, îndrugând aprópe la fiecare casă versurile următóre:

Plóie Dóme plóie,
Plóie cu șiróie,
Pămîntu să 'nmóie!..
Plóie Dóme plóie,
Ploiță curată,
Din cer strecurată,
Fără pic de piétră!...

E de insemnat, că la fiecare casă biéta Babarugă are să indure câte-o cofiță de apă — și mai mult, pentru care suferință biéta Babarugă trebuie să fie recompensată cu ceva: cu niște oușóre, cu niște bănișori.

După ce bat satul de-alungul și de-a latul; după ce desbracă Babaruga de vestmîntul ei de mlădițe; după ce se împărțesc pe cele căștigate împreună, pornesc voioși cătră casă.

IOSIF STANCA.

NIZZA. (După tabloul lui M. Nestel.)

Când voiu muri, iubite.

*Când voiu muri, iubite,
Să vii încetșor
Și buxa mea cea rece
Tu s'o săruți cu dor.*

*Să stingi făclii de ceară,
Ce arde-mi vor la creșcet,
Să presuri frunze mörte
Pe sinul meu cel veșted.*

*Drept cruce, pune-mi doru-ți,
Drept piêtr' a ta iubire,
Drept candel' al teu suflet,
Drept straj' a ta gândire.*

VIRGINIA MICLE-GRUBER.

Incercări de popularizarea hygienii și a științelor naturale.

Pentru copiii cari tânjese în dezvoltarea lor, pentru femeile fragede binecuvântate și cari au copii la sân și în general pentru persoanele cari sufer și n'au bani ca să alege pe la medici mulți și băi scumpe, nu se poate destul recomandă sarea nutritivă a doctorului Ullersberger, care conține tocmai acelea ingrediente pentru prosperarea sănătății, a căror lipsă, în urma traiului și a mâncărilor noastre, se simte la toate ocaziunile și sunt cauzele principale ale celor mai multe boale cronice.

Sare asta constă din următoarele materii.

Rp)	Calcariae phosphoric.	gr. 40,00
	Magnes. phosphoric.	" 5,00
	Kali sulphur.	" 2,50
	Sal thermal. carolinens. sicc. pulv.	" 60,00
	Natrii phosphor.	" 20,00
	Acid. silicici amorphi	" 10,00
	Sulph. praecipit.	" 5,00
	Calci fluor. ex solutione praecipit.	" 2,50
	Natrii muriat.	" 60,00

Misce exactissime ut fiat pulvis

Signa: sare nutritore.

Din sarea asta se pune în toate zilele odată și de două ori o cantitate micuță cu vârful unui cuțit în zama respectivilor.

Pentru bolnavii cari încep a se usca pe picioare și e temă că o se capete oftică (tuberculoasă) să se pregătescă și o zamă din 1/2 litră de ovės măcinat mare dar necernut și fiert bine în apă sărată și după aceea strecurat. Câteva linguri din zama asta să se fiarbă de comun cu supa de amiești în care se pune sare nutritivă, după cum am amintit. La fierberea ovėsului să nu se întrebuințeze linguri de metal, ci numai de lemn la mestecare.

Pentru ca să putem pricepe soiul esta de tratament, trebuie să repetăm puțin chemia, acest studiu de mare folos, dar neglijat, pentru că noi odată pentru totdeauna trebuie să ne dedăm a ști că pentru ce procedem așa, căci în științele esacte și naturale nu există credință autoritativă și naturaliștii nici odată nu pretind ca să le credă cineva pe barba lor, — cum o fac alții. După cum ne învță fiziologii, fundamentul nutremintelor noastre constă din Albuminate, Kohlehydrate, Grăsimi, apă și sări.

Tote acestea materii se află în compusețiuni simple și complicate în trupul nostru; toate aceste materii se tot compun și se descompun în noi și datorită nutririi e încorporarea lor rațională, — decât nu voim să ne prăpădim fără de vreme, căci în legile naturii nu stă scris ca omul să piară înainte de 70—80 de ani și decât totuș se întâmplă, cauza e nepriceperea piramidală a omenilor cari au ochi și n'aud, au minte și nu voiesc să priceapă.

Pentru priceperea nutririi trebuie să alătur următoarele schițe din care omul foarte ușor se poate orienta în ce proporțiune se află în mâncările noastre materiile trebuincioase într'o sută de părți după Kirchner.

Numirea materiei	Apa	Albuminate	Grăsimi	Kohlehydrate	Sare	Observări
Carne de vită și de oi crudă fără oșe	74.7	15.8	7.9	—	1.6	
Carne de vițel crudă	78.7	13.8	6.56	—	0.94	
Carne de porc	60.36	13.95	24.17	—	1.11	
Slănină afumată	10.7	2.6	77.8	—	6.6	5 părți e sare de rënd
Carne friptă englezescă	54	27.6	15.45	—	2.95	
Făină de grâu, calitate mijlocie	14.2	12.19	1.25	70.66	1.7	
Făină de secară	14.4	12.9	1.4	69.4	1.9	
Făină de orz	14.2	10.1	2.0	71.9	1.4	
Ovės fără găoci	14.2	11.2	6.1	68.5	3.1	
Riz (Reis)	10	5	0.8	83.2	0.5	
Cucuruz	13.5	10	6.7	65	0.9	
Mazere de câmp (Pisum arvense)	13.2	1.8	2.1	54.2	2.6	
Fasole	19.3	22.8	2.7	45.4	2.6	
Linte	12.5	25.0	2.5	55.7	1.7	
Hirsa (panicum miliaceum)	12.2	10.3	8.0	60.1	2.0	
Grumbe-Cartofi	74	1.5	2.0	23.4	0.98	
Curechiu	91	0.2	0.5	5.8	0.7	
Pomé prospete	83.83	0.21	0.01	15.78	0.12	
Zăhar	3	—	—	96.5	0.5	
Oșe fără găoci	73.5	13.5	11.6	—	1.0	
Lapte (pondul specific. 1.030)	86.7	4	3.7	5	0.6	
Unt	6.0	0.3	90.0	—	2.7	
Brânză	36.8	33.5	24.3	—	5.4	
Heringi murați	48.9	15.5	0.38	—	21.32	14.42 e sare de rënd
Laptele de la femei	86.1	2.6	4.7	5.5	6.0	
Carne de găină	76.0	10.0	1.5	1.5	1.0	
Bureți de mâncat	81	9.5	—	8	—	2 cenușă, 2 celuloză, 2 materii necuoscute

Analiza legumelor prospete.

Numele	Apa	Albuminate	Grăsimi	Zahar și dextrin (Kohlehydrate)	Celuloză	Materii extractive	Sare
Murcovi ...	86.97	0.90	9.82	1.42	—	—	0.93
Cartofi ...	76.45	2.17	0.29	17.40	0.99	1.70	1.90
Curechiu ...	87.71	1.40	7.5	2.07	—	—	1.26
Carfiol ...	90.1	2.3	0.9	9.55	0.6	—	0.8
Crastaveți fără coje ...	97.14	4.13	—	1.66	0.53	0.04	0.50
Rădichi negre	95.97	0.29	0.4	0.29	1.70	0.23	1.03
Pui de la mazărea de câmp (Erbesen) verzi	79.94	6.04	13.8	—	—	—	1.12
Colorabi ...	85.0	2.48	8.92	1.44	—	—	1.80
Sălată ...	94.0	1.5	2.5	1.00	—	—	1.

Analiza pomelor.

Numele	Apă	Zahar	Acizime liberă	Albuminate (proteine)	Restul e peclin, gummii, colorii ceară și celuloză
Struguri albi ...	79.9	13.78	1.02	0.83	—
Cirese dulci ...	75.3	13.11	0.35	0.90	—
Smeura ...	83.86	3.59	1.98	0.54	—
Murea ...	78.97	4.44	1.18	0.51	—
Fragile din pădure	87.27	3.24	1.65	0.61	—
Strugurei albi (Ribes Johannisbeeren)	84.17	6.61	2.26	0.77	—
Strugurei roși	85.84	4.78	2.31	0.45	—
Prune ...	88.75	1.99	1.27	0.475	—
Perseci ...	85.0	1.580	0.61	0.46	—
Agriș galbin	86.52	6.38	1.07	0.57	—
Agriș roșu	85.56	8.06	1.35	0.44	—
Mere iernatice	83.03	7.8	1.04	0.22	—
Pere roși dulci	83.95	7.0	0.07	0.26	—

După alăturarea acestor schițe, pe cari le recomandă la tot omul să le studieze bine, formarea nutrimintelor e următoarea:

Semënța plantelor e în stare să se nutrească din apă și din sfărâmurile minerale, din cari constă pământul nostru cel roditoriu (humus) și se compune din elementele primordiale din cari noi așii cunoșcem vre o 70, precum sunt: Oxigeniu (O), Hydrogeniu (H), Nitrogeniu (N), Sulfur (S), Chlor (Cl), Phosphor (P), Carboniu (C), Calcium (Ca), Siliciu (Si) etc., — precum compunem noi din litere cuvinte, — compozițiuni complicate precum sunt Albuminatele ($C_{144}H_{112}N_{18}S_2O_{44}$), Kohlenhydrate ($C_6H_{12}O_6$), Grăsimi-oleiuri ($C_{18}H_{34}O_2$) și sări minerale precum sunt carbonatele de var ($CaCO_3$), combinațiuni de var cu acid phosphoric ($3CaOPO_5$) cari din urmă la olaltă dau tăria oșelor noastre.

Pe impregiurarea asta se basază părerea geologilor, că mai înteu pământul nostru a fost un chaos, o mestecătură de elemente în stare aburată, cari prin recire unele au devenit gradat fluide și cele mai multe compacte (minerale în general).

Vięta primă a fost pe lume o celulă din care prin multiplicare și prăsiere s'a desvoltat vięta organică, dar așu, că mai înteu au fost plante, după acea animale și în urmă a apărut omul. Tótă vięta organică: plante, animale și om când pier séu mor, iară se despică în elementele primordiale și procedura asta se numeșce putredire.

(Va urmă.)

DR. T.

Florile.

Se țice că în trista oră
Când vine mórtea la fecióre,
Sburând pe lângă pat s'aședă
Un ânger cu-albe aripóre.

Fecióra-l vede și-i zimbeșce:
E blând și-atât e de ușor!
Mânunchiu de flori în mână pórtă,
Al lor miros i-adormitor!

Spre flori ea 'n cet intinde mâna
Tremurátore de durere:
Iar el îi țice: »Dă-mi vięta,
Și-ți dau mânunchiul, și-or ce-i cere«.

Ea-l vré. Foșnind s'aude 'n casă,
Ca vântul primăvera 'n foi...
Și 'n nor de-argint, spre cer albastru,
In loc de-un ânger sbóră doi.

ALEXANDRINA MIHAESCU.

Cum mi s'a îngropat inima...

— După P. Rosegger. —

Odată, de mult, eram fôrte bolnav. Ómenii se apropiu înainte mea pe stradă, și-mi țiceau: „Dă-te, ești fôrte bine!“ Iar la spate își șoptiau: „Ți-i mai mare mila să te uiți la el. N'o mai duce multă vreme!“ Medicii îmi pipăiau pulsul. „De tot nereglat și totuș n'ai friguri“. Ei studiau partea mea interióră, cele mai ascunse mișcări și cugete, dar cauza și urma adevérată a bólei n'o puteau aflá. Eu trebuia să plâng, când alții rídeau; me infuriam, când alții erau indiferenți; jubilam, când alții aveau ton serios; rídeam, iubiam, uriam când după părerea ómenilor nu erá nimic de ris, de iubit, de urit. Savanții pronunțau fatalul cuvânt: é nervos! Da, — dar atunci cum puteam să remán liniștit ca piétra, când alții erau în iritațiunea cea mai mare și cum puteam să stau nemișcat, când tótă lumea lucrá, fugia în cóce și 'n colo! Nu, nu se póte și i-ar nu se póte.

Odată, pecând petreceam la sat, unde fiecare orășan își caută sánătatea, mi se făcu așu de reu, încât trebuia să trimit după medicul meu. Din întâmplare și acesta zăcea în pat de influență. El, din considerațiune față de iubitul seu public, și-a rezervat luna iulie, fiind că publicul cam în timpul iernei e espus la astfel de visite. Așu dar medicul acesta bolnav nu putea să me caute. Din întâmplare se mai aflá în satul meu un medic străin, carele a venit aici să se întărăscă la aerul curat. Acesta avea o frunte frumósă rădicată, ochi mari și înțelepți și-o barbă arginție; inse nu-ți făcea de loc impresia unui medic, căci dispunea de timp destul... a privi la fetele din sat — de la timpul seménatului până la seceriș. Domnul acesta auđi de bóla mea și veni la mine. El îmi apucá mâna și mi-o ținu strînsă. Erá acésta o visitare de puls? Îmi stringea mâna ca c'un cleșce. Me privia în față, dar nu la buzele cele palide, nici la obrazii cei căduți la olaltă, ci drept în ochi. Privirea sa erá așu de acută, încât mai că-mi scotea ochiul. Apoi își aplecă capul pe sinul meu și

mai că-mi cutropi pieptul cu fruntea sa. In fine își rădică capul și-mi dăse rece, înfiorător de rece: „La inimă-i buba“.

Eu m'am speriat peste măsură. Inima mi-a fost încă singura mângâiere. Și iată . . .

— Așă că n'ai apetit, întrebă medicul, — de sine se 'nțelege, nici nu poți dormi. Mai ales decât peste ți te preumbli pe lângă colibele lucrătorilor. séu întelnești pe stradă ómeni desflămânđiți, așă-i?

— Póte că-i așă, domnule doctor, póte că-i așă.

— Dealtmítrilea suirea dealului încă nu-ți convine, țerenii hemesiți, cerbii de pe câmp, vânătoarea veselă, cântecele vânătoarești, aulio! N'atunci capeți hă-taie de inimă?

— Așă-i, domnule doctor, așă-i!

— De cumva nu me înșel, ai umblat adeseori in sala de secționare. Așă-i? Veđi, aerul reu de-acole! Secționarea morților! Acolo ai căpétat sgârciuri in pumni. Nu-i așă?

— Tocmai așă-i, domnule, ími vine să turb câte-odată.

— Cetirea jurnalelor încă n'o poți suportá, ceretele între partide, ura de rassá, strigátul de rebel, înșelătjunile bórziane. Íți impaíngínéză ochii și-ți urcă sângele in cap, așă-i?

— Din cuvént in cuvént, domnule medic, dta cunoști bine starea mea.

— Dar și ședutul cel mult de acasă. Cu copiii dtale. Ce se va întemplá cu aceste creaturi inocente, decât nu vor mai avé un conducător, un cap care să-i nutréscă? Lumea este nemilósă. Așă, că dta cugeți mult la aceste? Ba aș puté să susțin, că iubirea íți cauzéză multá durere.

— Pe Dđeu, doctore, me — nu mai putui vorbi, căci me copleși plánsul.

La acésta dăse doctorul: Iubite pretine, dta suferi de inimă, dta ai o singurá inimă. Decá voiești să te vindeci, atunci este numai un mod, trebuie să te supui unei operațiuni.

— Cum! am strigat eu, unei operațiuni? La inimă?

— O voiu scóte afará: nu cauzéză nici o durere, o facem iute. Și atunci barem vei avé linișce.

O suprindere mare produse observarea mea, că eu șcieam, că omul nu póte trăi fără inimă.

— Ha, ha, nebunie! ríse doctorul. Trăești fórté escelent. Cautá numai in giuru-ți printre ómeni. Tocmai aceia cari n'au inimă, trăiesc mai fericit, mai bine. Íși ajung țínța lor, pentru că sânt sánětoși. Inima este tocmai o astfel de anormalitate, ca bóla de rac. Te omóră, de cumva nu te decídí curénd! . . .

Mult m'am precugetat. Și după ce am ajuns la conclusiunea, că ómenii făr' inimă trăiesc fericit, indetultit, pecând ceialaltí sânt espuși suferínțelor, am prins curaj și me hotăríi a me supune unei operațiuni.

Inse am pus ca condițiune. să mi se permitá a me sui înc'odată pe colina cea inaltá, să inspir aerul curat, și să mai arunc o privire in lumea indepártatá.

— Dómne ce sentimental, ríse doctorul. Nu-mi pasá, du-te! Dar grábeșce!

Am mers afará și privii in frumósá lume largá, plângénd și chiuínd — pentru ultima órá.

Dupá aceea m'a aședat pe pat și-a scos cuțitașul strălucitor, m'a adormit cu chloroform și și-a ímplinit chemarea.

Cát timp am dormit, nu șciu. Când m'am trezit, tóte erau trecute. Doctorul erá dus, eu simțeam o go-

lătate in pieptul meu. Nu-mi veniá să rid, nici să plâng — eram de tot linișcit. De afará auđieam sunetul clopotelor și aria funebrá cântatá de un chor. Am mers la feréstá. Un conduct de mort trecea inaintea mea, un tumult mare de oráșeni și sáteni. Pe cine ingropați? întrebai eu din sus. Ei ími atraserá ateníunea prin gesticulare spre un sicriu ángust de brad, pe care îl duceau pe umeri șese bárbați. O cununá ímpletítá din trandafiri roșii erá pusá pe ea. Duceau la odihna eterná inima unui poet . . .

Totul ími erá indiferent, totuș m'am uitat cu de-aménuntul. Dupá sicriu urmau soția mea și copiii mei, ei aveau batiste albe in máni și pláneau trist . . . Sunai să viná chelnerul otelului meu. „Ioan, poți să-mi aduci cárnați próspeți?“ „Nu?“ Atunci adá-mi șuncá cu muștar. Și bere“. Fiíndu-mi urit, me uitai din nou pe feréstá. Dupá sicriu mergeau cu inimá frántá de durere frații și surorile mele. Veniau cu ochii țínțiți la pámént amicii mei, și de-aceia cari in viéță-mi mi-au fost inimicii cei mai mari. „Ei chelnerule, este acesta un muștar? Adá-mi muștar francez!“ Conductul ajunse in cimilir. Chorul intoná din nou cântecul, iar sicriul fu slobođit in grópă. „Tată“, strigará copiii mei plini de durere, iar soția mea căđú leșinatá. „Ioane! Poți să-mi aduci un filet de bou? unul próspét. Fórté bine. Și o butelie de madeira.

Tácú se ímpráșciará străinii din cimilir, numai ai mei nu se puteau despărți de scumpul lor loc. Ei erau de toți părăsiți. Proprietarul căsei le-a abđis locuința. Nu mai aveau sálaș, decât lângá acéstá grópă, in care se odihniá inima fidelá. Ce fel de vin e acesta? să fie acesta madeira? auđi loane, nu fi așá de prost! Adá-mi mai bine o sticlá de champagner. Să fie ínre-cit. Poți să trimiți in sus tóte servitórele casei, ei, nu me ínțelegi?“

Eu am mâncat, am bėut și m'am desfátat. N'aveam grige de iubire, n'aveam de urá. Mie-mi erau tóte egal! Modul acesta de viéță ími folosi fórté, incepuí a me íngráșá. Me íngráșai astfel, încát creditorii mei nu me mai recunoșceau. Nu mai simțeam nici bucurie, nici durere. Inse când stam astfel in untura mea, incepea a mi se face urit. O uriciune infernalá me cuprinse. Nu me cercetá nimenea, n'aveam nici amici, nici inimici. Mâncam, beam, dormiam — și me íngráșam pe đí ce merge. Și 'n fine m'am ínădușit in untura mea.

In un sicriu pompos de metal m'au ínnoorméntat; pán' la grópă m'au petrecut numai trei persóne; hotelierul, croitorul și agentul meu de bani. Fiecare avea ceva alb in mână, inse nu batistá, ci contul neplătít.

Dupá aceste m'am trezit, slábit și suferínd ca mai nainte. La patul meu sta Marta mea cea mititica și me priviá cu ochii ei albaștri drágálași. „Tată“ dăse mititica, neteđíndu-mi mána uscációsă, tu ai respírat așá de greu in somnul teu. Íți lipseșce ceva?“

Iritat mi-am pus mána la partea stángá a peptului meu; acolo bátea ceva viu și cu putere. „Nu, scumpa și iubita mea copilá, nu-mi lipseșce nimica“.

CORN. BARDOȘY.

Pomul încáreat de omiđi, nu rodeșce. (Románesc.)

*

Banul e o amantá necredincióasă, căci fuge de la unul la altul. (Englezesc.)

Bibliografie.

Dritter Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache (Rumänisches seminar) zu Leipzig, herausgegeben von dem Leiter des Instituts, dr. Gustav Weigand. Leipzig, Johan Ambrosius Barth (Arthur Meiner), 1896; 8° mare, XV și 332 pagine

Dr. Gustav Weigand, profesor la universitatea din Lipsca și directorul institutului numit „Seminariu românesc“ a publicat de curând, sub titlul pus asupra acestor rânduri, al treilea raport anual al institutului pentru limba românească.

Dr. Gustav Weigand în prefațiune ne spune, că în 1895—1896 institutul pentru limba românească a fost cercetat de 21 de elevi, dintre cari 9 Nemți 6 Români, 1 Aromun (Macedo-român), 2 Danezi, 1 Englez, 1 American și un Rus. Elevii Schladebach, Byhan și Bacmeister au depus examenul de doctor și disertațiunile celor doi numiți la început s'au primit în raportul anual, iară al celui al treilea va apăre în raportul viitor. Ne spune mai departe, că elevilor ce părți ale limbei române li s'au împărțit spre scrutare și lucrare. Dintre elevii români se amintesc Ion Pop din Bihor și St. Stinghe, cari cu studiul lor au contribuit la raportul presinte. Profesorul Weigand ne mai spune, că pentru continuarea lucrării sale, în an. 1896 va cercetă părțile Ardealului, învecinate Banatului, adevă teritoriul Mureșului și al Crișului (precum șcim, le-a și cercetat.) În cei 6—7 ani viitori, va cercetă Ardealul nordic, Bucovina, Basarabia, Moldova, România mică și mare, până atunci, până când va studiă limba română pe tot teritoriul daco-român. Dar încă în 1896, elevii lui pe spele seminariului vor face scrutări și anume: Pușcariu în văile Oltului spre Brașov și Sibiiu; St. Stinghe va cercetă dialectul țerii sale, a Trocarilor; ară Bacmeister, văile Crișului negru și alb (așa șcim, că elevii acestia, ca apostoli tineri ai magistrului, au și călătorit în părțile anumite.)

Dr. Weigand ne mai împărtășește, că în semestrul 1895/1896 a ținut prelegeri „despre gramatica istorică a limbei românești“, „despre metodele scrutării dialectelor“, „despre introducerea în studiul limbei românești“ etc.

Cuprinsul acestui raport anual stă din materiile următoare. I. Desvölirea lui *e* înainte de nasale în elementele latine ale limbii române pag. 2—69 de Arthur Byhan. II. Stilul poeziilor populare aromune (macedo-române) pag. 71—138 de Karl Schladebach. III. Formarea „imperfecti futuri“ (conditionalis, optativi) la Aromuni, Megleni, Istrieni, Bănățeni și în limba vechiă românească pag. 139—161 de Gustav Weigand. IV. Texte aromunice pag. 162—169 de G. Șaiakdzi. V. Date la studiul limbei vechi românești pag. 170—182 de Ion Pop. VI. Aplicarea prepozițiunii *pre*, ca semn pentru acusativ pag. 183—197 de Stefan Stinghe. VII. Dialectul bănățan pag. 198—332 de Gustav Weigand.

Materiile aceste, precum și acele din alte cărți ale învățatului profesor ne arată, că literatura noastră gramaticală și limbistică de până acuma, încă nu s'a aprofundat în asemeni studii, ca să descopere legile firii limbei românești, așa a celei vechi precum și noue, și ca să cerceteze formele dialectice. Și când în opurile domnului Weigand vedem lucrări speciale, minuțioase și erudite cu menire de a edifica limba română; mai departe, când vedem, că domnul Weigand, astfel de lucrări și le-a pus de temele vieții întregi și necruțând ori ce ostenelă, lucrăză, ca din o chiămare sântă: pri-

mim convingerea, că ne face un serviciu, despre care până acuma, nici idei nu puteam avé, un serviciu, pentru de a ni cunoșce limba și firea ei; iară Români în limba lor nu au destule cuvinte, ca să-și esprime simțemintele lor de mulțămită cătră profesorul nostru.

DR. AT. MARIENESCU.*

Doine și hore.

De la Vașcou.

De la Turda mai în sus,
Mândra me de ieri s'a dus;
Lasă mērgă sāraca,
Că ea unde s'a culcă.
Ie cu mine s'a visă.

Mureș, Mureș, apă rece,
N'ar fi multe pân te-aș trece,
Da de m'a dorî cineva,
Nu ȕic că n'oi înturnă;
Dar de nu m'a dorî nime,
Singular is moiun mânie.
Oiu trece și Dunăre,
Că doru de la nevestă,
Me face de oiu me de acasă.
Și doru de la părinți,
Face-me de-oiu me daici.

Fă-me Dómne ce mi face,
Fă-me un bumb de argint,
Să me dué pe subț pământ,
Pân la mândra la morment,
Să vēd nu s'o putredit.
Că ochii mândri insprincinați,
De care îmi eră dragi,
Ochii negri, obraz alb,
De care-mi eră mi drag,
Da degete cu inele,
Cu cari me jucam cu ele.

Fă-me Dómne ce mi face,
Fă-me Dómne un inelaș,
La nana pe gegetaș.**
Pe gegetașul cel micuț,
Că acela-i mai schitecuț,
Și când nana s'a spělă,
Să me spele și pe mine,
Să fiu și eu órecine.

Șci-te truda nana me,
Datu mi-ai tu óriceva,
De nu te mai pot uită.
— Ba io bade nu ț-am dat,
Numa ce te-am sārutat,
Ședēd aseră pe pat.

VASILE SALA.

* În nrul 38 scăpând sminte de tipar, se îndreptă: pag. 448 columna II șirul 5 nu tóta ci fată Șirul 37 nu grădină, ci grămadă; pag. 450 col. II șirul 8 îndepărtări de bilióne de mile; pag. 451 col. I șirul 7, nu Palilicusus, ci Palilicium, iară șirul 18 nu Evtites, ci Etoiles.

** Degetaș.

SALON.

In Țera Făgărașului.

Încă nici nu mi-am incheiat suvenirile și impresiunile din Germania nord-estică și iată am să conduc pe cetitorii mei în altă parte. Nu eu sunt cauza acestei intreruperi, ci ospitalitatea românească din Țera-Făgărașului, care nu ne-a lăsat să ne întorcem de la adunarea din Făgăraș numai cu impresiunile de acolo, ci a ținut să ne mai încălzească inimile și la focul dragostei lor frățești.

Primirăm două invitațiuni: una la Voila, alta la Zernești. Prima, din partea unui proprietar-țeran; a doua de la o familie din elita societății române. Amândouă ne-au făcut bucurie, căci ni se oferia privilegiul a cunoștea extremele pături ale vieții românești din părțile acelea. Și fiind că cea dintâiu era mai aproape, ne-am dus mai întâiu acolo.

Sedeam încă la masa elegantă a părintelui protopresbiter Iuliu Dan și a stimabilei domne soții n. Maria Foica, desfătându-ne în plăcutele melodii cântate din gură și cu violina de musica lui Russu, când se dete signalul de plecare la Voila. Dispoziția vială a societății, din care făceau parte și mai multe dame frumoase și vesele, întimpină cu oarecare trăgănăla signalul, căci toți voiau să mai stea. Remâneam și eu bucuros, dar me chemă o datorie, aveam să verificăm — procesul verbal. Grozav, când pentru așa ceva trebuie să părăsești o societate atât de interesantă. Ce-i dreptul, și-aicea asistam la un — proces verbal, dar acesta era mai greu de verificat, căci — am spus-o — se aflau dame vesele în societate.

În sfârșit plecarăm toți. Vr'o patru-cinci trăsură, mi se pare. O plimbare foarte animată pe un șes mare. De-a dreapta o ghirlandă de dealuri de sub cari ne surideau niște sate frumoase, cu turnuri pe cari se frângeau cele din urmă rațe ale sôrelui ce apunea; la pôlele delurilor fugia Oltul clocotind par că de mânie la vederea celor ce se petrec pe malurile lui. La stânga se năltau falnicii munți ai Făgărașului, cu vârfurile ascunse în nori, martori atâtor vremuri de glorie de altădată. Mai la vale calea ferată, ca simbol al civilizațiunii cosmopolite, care amortșește toate popoarele cari nu îngrijesc de progresul lor. Și înainte noastră sate, prin cari trecem repede, căci sôrele sfinșește și întunericul ne impresoră.

Intr'aceste sosim. Sântem la Voila. Un sat frumos. Ne oprim în strada principală. Stăpânul casei, dl George Vasu ne întimpină cu totă familia cu multă dragoste și în câteva clipe întrăga societate se află ca acasă. O mesă lungă se așterne numai decăt, câtă vreme noi ne desfătăm în arangiamntul interesant, iar un chor improvisat cântă niște doine frumoase. Apoi cea mai sinceră ospitalitate ne invită la mesă și d'acel n-colo tot voie bună și veselie.

Când ne scularăm și eșirăm la stradă să ne urcăm în trăsură, totă societatea a cântat întăiu „Deșteptă-te Române!” Așa ne luarăm remas bun de la Voila.

La întorcere pe drum, în singurătatea serii intu-

necose, imi părea că aud accentele unei cântări. Ascult de unde vine. Cântă birjarul. Dar ce? Ah! Cântă și el „Deșteptă-te Române!”

Cu dispoziția cea mai veselă sosirăm la Făgăraș . . .

A doua zi cam aceeaș societate, compusă din ôspeții veniți de la Brașov, pornirăm la Zernești, unde ne invitase dl și dna Iancu Meșian. O excursiune din cele mai plăcute și pentru mine de-un interes special subiectiv.

Tote trăsurile s'au intrunit dimineața la 7 la casa dnei vęd. Zinca Roman, a cărei ospitalitate mi-a făcut zile neuitate și a cărei atențiune îndatoritoare, dimpreună cu dna Maria Dan, au ingrigit abundant și de merinde pe drum. Ne luarăm remas bun și plecarăm vesel.

La început părea că vrea să plouie. Cerul era posomorit și o bură desă plană asupra noastră, din care se străcură umezēla neplăcută. Incetul cu incetul inse norii se risipiră, cerul se insenină și în fața noastră apărură munții, din cari se ridicau nori de aburi, ca fumul de tămăie ce se nălță din altar spre cer.

La Șercaia deterăm în dreapta din drumul Brașovului și nu peste mult sosirăm la Vad, o mare și frumoasă comună românească, ce face impresiune bună. De aici terenul se schimbă. Șesul de mai înainte dispare. Coline și văi se perendă. Iar în dreapta noastră se apropie din ce înce mai mult munții, a căror înălțimi se coboră până jos la noi. Sosim la al doile sat, Ohaba, prin care trece o gârlă, în care niște țerance sufocate lau cântând. Privim cu plăcere casele nouă, cari toate pörtă în frunte numele stăpânului și al stăpânei, nume neose românești, cele mai multe cu neputință de-a se traduce. Pe mine inse me cuprinde și o emoțiune specială, căci ne apropiăm de locul originar al familiei mele, despre care reposatul meu părinte mi-a vorbit de nenumerate ori, unde inse eu încă nici odată n'am fost.

Abiă eșirăm din Ohaba, iată că zărirăm, la umbra arborilor, printre două deluri mici, sclipind primele case din Șinca-vechiă, locul meu dorit, satul natal al părintelui și protopărinților mei. Bucurie și jale m'a cuprins de odată; bucurie, că pot să vęd în sfârșit vatra familiei și jale că nu mai putem fi toți impreună aici. Cătuș, sat ori oraș, pentru ori cine locul nașcerii sêu originei sale are un farmec subiectiv, care, ori cât de modest să fie locul acela, i-l înfășoșeză cu un fel de nimb. Cu atât mai multă plăcere, pot să țic mândrie, am simțit aflând că Șinca-vechiă e o comună mare și frumoasă; iar când am vędut școla nouă și impresionantă, am simțit inima mea palpitând de fericire.

Ne-am oprit înainte școlei și însoțit de dnii dr. Iancu Meșian (căruia i sânt foarte îndatorat, că prin invitațiunea sa la casa-i ospitală, mi-a dat ocaziune să vęd satul acesta,) profesorul Vasile Goldiș, redactorul Grigore Maior și de alți membri ai societății, intrarăm în școlă. Visitarăm toate clasele unde învțătorii surprinși țineau prelegeri cu elevii și am remas mulțumiți.

Intr'una din sale, dl Vasile Goldiș se apropiă de un băiat din banca primă și-l întrebă, cum il chiamă?

— Samuil, — respunse acela.

— Ce fel de Samuil? — întrebă de nou densusul.

— Samuil Vulcan, — respunse băiatul.

Dl Goldiș se uită la mine, par că voia să cetescă pe fața mea impresiunea. Eram foarte plăcut surprins. Căutam membri din familia mea și iată primul pe care il

întâlnesc, p^ortă tocmai numele pentru mine sfânt al marelui episcop.

Inv^oătorii îmi deteră apoi informațiuni despre familiile vulcănești, adaug^ond că tocmai vis-à-vis de școlă locuiesc câteva. Numai decât m'am dus, cu domniile cari me insoțiau, să le cercetez. Am găsit numai pe unul acasă, ceilalți erau duși la lucrul câmpului. Acesta s^om^oenă atât de mult cu reposatul meu părinte, încât remasei frapat.

M'am dus și la casa unde s'a născut tatăl meu. Când am trecut pragul, doue lacrimi îmi inundară fața; am lăsat să curgă, nu le-am șters. Me simțiam atât de fericit în momentul acela.

Nu găsirăm pe nimeni acasă. De sigur nici casa nu mai e aceeaș. Cu t^ote acestea me simțiam transformat cu totul. După ce eșirăm, m'am rentors. Simpaticul meu tovarăș dl Goldiș m'a întrebat, că de ce m'am dus napoi? P^ote am uitat ceva acolo? Da, da. Nu i-am spus că m'am întors numai să mai v^od odată — p^ote cea din urmă oră — locul acela și să-i implor binecuv^ontarea lui Dumaedeu... Repede mi-am șters lacrimile și am grăbit la societatea veselă, cer^ond iertare pentru atâta întârziare, precum rog și pe stimabili cetitori să me seuse pentru aceste r^onduri patetice.

Și pornirăm cu toții. Dar nu ne-am dus departe. Dincolo de sat, cam la mijloc între comunele Șinca-vechiă și Șinca-nouă, ne oprirăm în pădure la p^oriul Strimba și la umbra unui mestecăn ce-și inclină crengile în p^oriu, ne aședarăm pe i^orba verde.

O parte a societății, dame și domni, apucă să facă cura Kneip în apa rece; alta arangiă merindele și alții se puseră să st^ornescă un foc mare, la care să frigă nișce mușchi și alții destupară sticlele, semnalul la care t^otă societatea se adună. Numai kneipiștii erau zăpăciți, căci nu-și aflau ghetele, pe cari unii glumeți și mai cu s^omă unele poznașe le-au ascuns. Dar în cele din urmă ghetele ca prin minune s'au găsit și societatea a devinit completă.

Intr'aceste sosi și părintele cudascădul din Șinca-nouă, aduc^ond o desegă de păstravi, comandați înainte de părintele prot. Iuliu Dan, care ne insoți din Făgăraș cu doi tineri. Numai decât se și aflară meșteri cari îi șciură frige escelent și d'aci 'ncolo — ce mai chef și veselie! Nu cred să fi remas nime, care să nu fi ăis câte un toast. De sigur nu ne-ar fi fost de ajuns nici ăcece stenografi! Tot ce regretăm eră, că nime n'avea un aparat fotografic, să fi eternizat scena ăc^osta.

Încă ceva a mai produs regrete. Anunțarea celei din urmă sticle. Dar avea și regretul acesta o parte bună, căci cel puțin ne făcea atenți c'a sosit vremea să plecăm.

Asta se esecută mai greu, decât descălecarea la sosire. Inse cu chiu cu vaiu tot o puserăm la cale. Și plecarăm.

În Șinca-nouă poposirăm nișel la preotul, apoi drumul ca fumul.

De aici calea deviniă din ce în ce mai romantică. Treceam ca printr'o strimțore, căci din ambele părți se ridicau niște munți innalți, cari la fiecare cotitură ne oferiau fel de fel de partii pitorești. Mirosul pădurilor de brași, printre cari își scotea capul câte o poiană verde, se mestecă cu al f^ocului de cur^ond cosit, pe care fete sprintene îl adunau la olaltă pentru n^opte, căci umbrele se lungiau și rașele s^orelui nu se mai

reflectau decât de pe singuraticile case ce la depărtări mari una de alta incununau v^orfurile...

Încă o cotitură și în mijlocul acestui codru dăm de vi^oță, sosim în comuna Poiana-M^oerului. Vedem poiana, dar degiaba căutăm m^oerul. În locul acestuia inse o sumedenie de omeni la birt. Eră tocmai vremea când toți vin jos din munți să-și facă o ăi bună. Câte odată apoi ăiua ăc^osta ține și — trei.

De-aci 'ncolo partia devine și mai interesantă. Urcăm un deal mare, de unde ni se arată o panoramă frum^osă. Giur impregiur tot păduri de brași. Usăm și noi de situația asta și ne 'mp^oenăm și noi și trăsura și caii cu crengi de brași. Așă ne coborim la Tohanul-vechiu și de acolo o încarnim spre Zernești.

Di și dna Iancu Meșian, cari au sosit nișel mai degrabă, ne primesc cu cea mare afabilitate.

După ce descălecăm, câțiva ne ducem să vedem orașul, care are o situație admirabilă la umbra muntelui ce p^ortă numele Pi^oetra Craiului. Am vizitat școlă mare, cu etagiu, care mi-a făcut multă bucurie; m'am dus să v^od și monumentul lui Aldulian, mort în Buda-peșta, pe când stam și eu acolo, și am cetit cu duioșie versurile soției, prin care își plânge pierderea soțului, pe care și d^onsa l-a urmat nu peste mult...

Și ne-am rentors la casa dlui Iancu Meșian. unde petrecurăm o s^oeră veselă și neuitată, cu care apoi incheiarăm serbările sociale arangiate din incidentul adunării generale a societății pentru fond de teatru român.

Cu duioșie ne despărțirăm de ăc^osta gentilă familie, precum și de făgărășanii cari au avut amabilitatea d'a ne petrece pân' aici, și s^oera spre ăcece, la lumina lunii, plecarăm la Brașov, unde sosirăm după mieșul nopții...

IOSIF VULCAN.

N i z z a.

Un admirabil loc de cură climatică, Nizza, dincolo de Alpi, în apropierea Mării-mediterene, la Riviera, atrage în toți anii mii și mii de bolnavi și turiști. Sesoul incepe mai cu s^omă când atmosfera pe la noi inclină spre recire. De o frumusețe feerică, de un comfort luxos, se 'nșelege că vi^oță pe acolo e scumpă. De aceea pe timp mai lung se duc mai cu s^omă omenii cu dare de mână.

Ilustraținea noastră înfășoșeză vaderea principală a Nizzei, infrumșețată cu niște figuri simbolice.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare și științifice. Carmen Sylva a scris o poemă „Vulturul“ (Adler) în onoarea Maj. Sale împ^oratului și regelui Francisc Iosif I. ăc^osta poemă nu se va tipări. — *Di B. P. Hașdeu* sc^ote un volum mare intitulat: „Ideal și sarcasm“ care va cuprinde operele în prosă și versuri ale dsale. — *Di Radu D. Rosetti* a scos la lumină în editura librăriei Carol Müller din București un nou volum de versuri, intitulat: „Sincere“. — *Di Zaharie Antinescu*, vechiu profesor în Ploiești, a pus sub tipar acolo biografia sa. — *Di dr. Bacmeister*, unul din elevii dlui dr. Gustav Weigand a sosit în România unde are să facă în timp de doi ani studii asupra limbei române.

Știri teatrale și artistice. Dl. I. L. Caragiale a adresat dlui N. Gane, primarul orașului Iași, o scrisoare, prin care cere postul de director al Teatrului Național de acolo, îndatorându-se a scrie în fie-care an câte o piesă originală. — *Dșora Laura Vlad* din Lugoș, absolventă a institutului pedagogic gr. or. român din Caransebeș, s'a înscris la München elevă în Academia de pictură.

Teatrul Național din București s'a deschis stagiunea marți la 25 septembrie v. (6 octombrie) cu „Resvan și Vidra“ poemă dramatică de dl. B. P. Hașdău. Direcțiunea mai anunță pentru stagiunea viitoare următoarele piese originale: „Vornicul Bucioc“, dramă națională în 5 acte de dl. V. A. Urechia; „Silvina Dómnă“, dramă în 5 acte de dl. Bengescu-Dabija; „Pribegu“, dramă într'un act în versuri de Ascanio; „Radu de la Afumați“, dramă istorică în 4 acte de dl. Nenițescu; „Fundarea Romei“, legendă istorică în versuri în 5 acte de dl. C. Mărculescu; „Doue Cumetre“, comedie în 3 acte de Alin; „Gărgăunii Dragostei“, comedie într'un act de dl. Iosif Vulcan; „Mirza“, dramă în versuri în 4 acte de dna Smara; „Akmintis“, fantasmă dramatică într'un act în versuri de dl. Lud. Dauș; „O carte de vizită“, comedie într'un act de dl. I. Găvănescul; „Pentru o femeie“, dramă în 5 acte de dl. Haralambie Lecca; „D'on Wagnistru“ (Trăsnilă), comedie în 3 acte de dl. C. Grigoriu și „Actul al V-lea“ dramă într'un act de dra. A. Ciupagea.

Musica națională la festivitățile împărătești din România. Cu ocaziunea strălucitelor serbări aranjate în România în onoarea Maj. Sale monarcului nostru și muzica națională i s'a prezentat. La Sinaia, la dejunul de la Poiana stănei au cântat lăutarul Dinic Angheluş cu ai sei și Cristache Ciolac cu ai sei îmbrăcați în costum național. Dinic a cântat „Ciocărlia“ bucată în care densul escelează cu naiul. Regina a dat împăratului explicațiuni asupra naiului. S'a mai cântat: Doina, Cavalul, Rândunica, Am un leu ș-am să-l beu. În seara din urmă, după prânz, corul dlui Musicescu, compus din 30 femei și 30 bărbați, a cântat diverse compoziții naționale. Maj. Sa împăratul a fost foarte încântat de muzica românească.

Reprezentatii teatrale. *La Calbor* în Transilvania s'a dat în luna trecută o reprezentație teatrală jucându-se piesa „Sărăcie lucie“ de Iosif Vulcan, sub conducerea dlui Ioan Paicu, pedagog absolut. — *La Cugir* s'a jucat în curând piesa „O noapte furtunoasă“ de dl. I. L. Caragiale.

C E E N O U ?

Hymen. Dl. dr. Ghiză Pop, profesor în București, s'a logodit cu dșora Florica E. Constantinescu. — Dl. dr. Absolon Feier, medic, s'a cununat cu dșora Silvia Magher, în 4 octombrie, în Ohaba-forgaci. — *Dșora Alexandrina Cuntan*, la 16 septembrie n. s'a cununat în Sibiu cu dl. Ioan Arthur Schmid. — *Dl. Petru Petrovici* și dșora Iuliana Nicolescu s'au cununat la 4 octombrie în Maerele Timișorii. — *Dl. Stefan Radneant*, negustor în Băița, s'a logodit cu dșora Elisa Filimon în Vărmaga.

Școala română de fete din Beins. La 8/20 septembrie s'a deschis în Beins internatul fetitelor orfane de preot din diecesa gr. cat. orădană, împreună cu școlă civilă de fete, întemeiate prin Esc. Sa D. epis-

cop Michail Pavel. Corpul didactic e compus astfel: Vasiliu Stefanica profesor p. o. gimnasial, director; dșora Octavia Stolojan directoare, dșora Marta Fabian conducătoare cl. II, dșora Angela Butean conducătoare cl. I, Ilie Stan, spiritual; Vasiliu Dumbrava și Victor Borlan, profesori auxiliari. Senatul școlar s'a constituit în modul următor: a) Membri oficioși: Ioan Butean director gimn., președinte, Augustin Antal, Vasiliu Stefanica și Alesandru Gera curator. b) Ordinari: Ioan Erdélyi sen. primar opidan, Ambrosiu Creț, Vasiliu Ignat, Constantin Boiț advocați și posesori, dr. Georgiu Murășan medic opidan, Ioan Erdélyi iun. inginer, Vasiliu Dumbrava și Victor Borlan profesori. c) Suplenți: Ilie Stan și Vasiliu Erdélyi farmacist. Fetitele orfane de preot au întreținere gratuită; afară de aceste se mai primesc în internat și altele pe lângă o taxă anuală de 150 fl.; iară care sunt de o condițiune materială mai modestă și pe lângă jumătate din taxă, din această sumă se procură și vestimentul uniform. În acest an școlastic s'a deschis clasa I și II, pe anul viitor clasa III și IV.

Balul din Făgăraș, dat la 27 septembrie n., cu ocaziunea adunării generale a Societății pentru fond de teatru român, a reușit foarte bine. Au luat parte domnele: Zinca Roman, Maria Dan, Elena dr. Meșian (Zernești), Voina, Viola Goldiș (Brașov), Eugenia Turcu, Luisa dr. Șenchea, Nina Bellea, Maria Florea, Ana Poparad, Paulina Meșian, Maria C. Pop, Lucreția Micu, Ana Motocu, Aneta Stoica, Ramonțean, Eugenia Brumboiu, Ana Ganea, Lucreția Peia, Eugenia Recean (V. Recea), Hareti Clonța (Beclean), Ana Borzea (Viștea), Ana Solomon (Draguș), Victoria Aron (Galați), Maria Oana (Viștea), Comșa (Copacel), Rednic, Urs (Ohaba), Bărbat, Hareti Șerban (Voila) și altele ale căror nume ni-a scăpat din vedere, precum și dșorele: Lenița Bellea, Letiția Poparad, Luluca și Agnița Nastasi (Brașov), Elena Ganea, Lența Florea, Rafira Vasu (Voila), Rosalia Țințar, Irina Silaghi, Victoria Toma, Eugenia Ciora, Ghimbășan, Iulia Toflea, Victoria Ghirge, Iulia Roșca, Comanici (Venetia), Iuliana Darvași (Recea), Păcală (Șulumberg), Pop (Șinca-veche), Ludu (Preșmer), Mariți Banuț (Copacel), Victoria Grama (Riușor), Victoria Negrea, Hermann, Nehrer (Șercăița), Victoria Boér (Recea) și altele.

Călinarul săptămânei.

Duminea a 19-a după Rosalii, Ev. 2 dela Luca, c. 6 gl. 6. a inv 7.			
Ziua sept.	Călinarul vechiu	Călin nou	Sorele.
Duminea	29 Cuv. Chiriac	11 Burchard	6 5 5 58
Luni	30 Mart. Grigorie	12 Maximilian	6 6 4 56
Marți	1 Apost. Anania	13 Eduard	6 8 4 54
Mercuri	2 Cipr. și Iustina	14 Calist	6 10 4 51
Joi	3 S. Mart. Dionisie	15 Teresia	6 11 4 49
Vineri	4 Mart. Ieroteiu	16 Gallus	6 14 4 47
Sâmbătă	5 Mart. Charitina	17 Hedwig	6 15 4 45

Avis abonanților noștri.

Treiluniul iuliu-septembrie se incheie cu nr. acesta. Rugăm pe toți aceia ale căror abonamente expiră acuma, să binevoiescă a le înnoi de timpuriu. Iar aceia cari nu ne-au răspuns încă costul nici pentru trecut, sunt rugați a-l achita în curând, ca să nu fim siliți a sistă expedarea.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA PRINCIPALĂ 375 A.)

CU TIPARUL LUI IOSIF LĂNG ÎN ORADEA-MARE.